

nje ali zavedanje,³ bodisi v etnološkem/antropološkem bodisi v povsem življenjskem smislu, kot se je to zgodilo eni od avtoric članka ali, denimo, antropologinji dr. Svetlani Slapšak: »Rock in druge stvari tiste generacije so postali pomembni za etnografsko risanje zemljevidov: tega sem se zavedela, ko me je v ZDA prvič vozil taksist, star čez 60 let, ki je veselo migal v taktu uspešnice iz sedemdesetih let minulega stoletja« (Slapšak 2009b). Skratka, z dodatno svojevrstno etnografsko izkušnjo v žepu se nadejava, da študent(k)e etnologije in kulturne antropologije tudi prihodnja delavnica popelje skozi zanimivo temo.

3 Več o tem vesta kolegici, ki sta obravnavali psihološki vidik taksistov.

Viri in literatura

- BENEDIK, Božo: Čolnarji in izvoščiki na Bledu. *Kronika: časopis za slovensko krajevno zgodovino* 32(2–3), 1984, 214–223.
- BOGATAJ, Janez: Izvošček (geselski članek). V: Angelos Baš (ur.), *Slovenski etnološki leksikon*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2004, 185.
- BUKOŠEK, Metka: AŠ 72 *Inventarji 4: Mestna občina Celje II. del (1919–1941)*, fasc. 7603. Celje: Publikacije Zgodovinskega arhiva Celje, 1994.
- Mestna občina Velenje: Odlok o avto-taksi prevozu. *Uradni vestnik Mestne občine Velenje* (9), 2005, 11–12.
- PEŠAK MIKEC, Barbara: Ljubljanski fijakarji. *Kronika: časopis za slovensko krajevno zgodovino* 53(1), 2005, 1–13.
- SLAPŠAK, Svetlana: Rusfet. *Večer (Sobotna priloga)*, 30. april 2009.
- SLAPŠAK, Svetlana: Ko poslušam Vlada Kreslina. *Večer (Sobotna priloga)*, 6. junij 2009.
- ZDOVC, Hedvika: *Inventarji 4: Mestna občina Celje I. del (1850–1918)*. Celje: Publikacije Zgodovinskega arhiva Celje, 1994.

CELJSKI TAKSISTI IN NJIHOVE STRANKE

Sobota pozno zvečer je in zadnji avtobus je že odpeljal. Sama stojim na avtobusni postaji in razmišljam, kako naj pridem pravočasno domov, da mama ne bo jezna. Hitro pobrskam po telefonskem imeniku in pokličem taksi! Po desetih minutah, kot je bilo dogovorjeno, me taksist pobera na postaji in že se odpraviva. Hvala Bogu! Petnajstminutna vožnja hitro mine zaradi klepeta s taksistom, ki kot navit govori o vsem mogočem. Domov prispem pravočasno in se izognem maminemu neprijetnemu pridiganju o zamujanju (Tadeja Valentan).

Vsak od nas se lahko kaj hitro znajde v podobni situaciji, ko tako ali drugače ostane brez prevoza in s tem tudi z vsemi nevšečnostmi, ki temu sledijo. Prav v taki situaciji so taksisti zelo priročni. Taksisti pa so lahko še kaj več kot le šoferji; so tudi poslušalci, svetovalci, včasih pomočniki in kritiki. Skupaj z ljudmi, ki se usedejo v njihovo vozilo, prevažajo tudi zgodbe, začinjene z njihovimi trenutnimi težavami, veseljem ali s splošnimi življenjskimi izkušnjami. Tako šofer taksija z vsako novo vožnjo in vsako novo stranko pridobiva nove izkušnje in nov pogled na svoj poklic ter navsezadnje tudi vsakič znova sliši kako novo zanimivo zgodbo. Vse to smo letos v sklopu etnološke delavnice, tretje po vrsti v organizaciji Oddelka za urbano etnologijo Muzeja novejših zgodovine Celje, raziskovale študentke. Z delom na terenu, ki mu je sledilo kabinetno delo, smo raziskovale različne teme. Naju so zanimale predvsem zgodbe in razmišljanja taksistov in ljudi, ki jih prevažajo. V ta namen sva intervjuvali številne taksiste, med naključno izbrane ljudi pa razdelili anketo. Podnevi in ponoči, vedno na preži in na lovu za strankami! Vsakič znova, ko poženejo taksimeter, zapišejo novo zgodbo tako v svojih očeh kot tudi v očeh stranke. Vsak ima svoj pogled na

vožnjo s taksijem in svoje lastne izkušnje. S taksiji se vozimo iz različnih razlogov. Kot je pokazala anketa, najpogosteje takrat, kadar nimamo drugega prevoza, smo v vlogi turista ali kadar kaj popijemo. V navadi je, sodeč po anketi, da ga pokličemo po telefonu, nemalokrat pa jih zaustavimo kar na cesti, ko švigajo mimo nas. Po mnenju anketirancev pa so taksi službe pomembne zlasti takrat, ko priskočijo na pomoč vinjenim ali starejšim prebivalcem. Vedno znova zanimiva tema pogovora, tako na splošno kot med taksistom in stranko, je cena ali taksoimenovana tarifa, za katero stranke rade barantajo; to so nama zaupali taksisti. Najini anketiranci pa so povedali, da barantajo le ob ponujeni priložnosti, sicer pa ne. V anketi sva zastavili tudi vprašanje, ki se je navezovalo na mnenje o cenah prevozov. Seveda nihče ni menil, da so cene prenizke, temveč da so normalne in seveda tudi, da so previsoke.

Na splošno je uporabnikom vseeno, ali jih vozi voznica ali voznik. Se pa, kot vedno, najde par izjem, ki izrecno zahtevajo taksista ali taksistko. Razlog za to je, po mnenju nekaterih, da so »moški boljši vozniki«, včasih pa na izbor vplivajo tudi negativne izkušnje: »taksistka je zaspala za volanom, neprofesionalen odnos.« Spet drugi si želijo taksistke, ker »so bolj prijazne in zaradi neprimernega obnašanja taksistov«. Moteča je tudi prehitra vožnja taksistov in se z voznico za volanom počutijo bolj varne. Skratka, izbira je sorazmerna z izkušnjami tistih, ki se pogosto vozijo s taksiji.

Vožnja s taksijem je za večino strank sproščujoča, v njem se počutijo varne in zadovoljne. Vožnja s taksijem pa je lahko tudi neprijetna predvsem zaradi, kot so nama zaupali anketiranci, neprimernega vedenja taksistov; včasih so tudi preveč vsiljivi ali celo nesramni. Nekateri od naših anketirancev pa se v taksiju – v

* Tadeja Valentan, absolventka na Oddeku za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. 2000 Maribor, Dogoška 61, E-naslov: tadeja.valentan@yahoo.com; Tjaša Kunst, študentka na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. 3000 Celje, Celestinova 9a, E-naslov: taja.kunst@gmail.com

Intervju s taksistoma.

Foto: Fototeka muzeja novejšje zgodovine Celje, junij 2009

Dokumentarno snemanje na terenu.

Foto: Fototeka muzeja novejšje zgodovine Celje, junij 2009

glavnem zaradi prehitre vožnje – počutijo tudi ogroženi. Zgodi se namreč, da naletijo na vinjenega voznika.

Cena je seveda pomemben segment, kadar govorimo o izbiri taksi službe, vendar ne edini. Uporabniki taksi storitev vedno bolj prisegajo tudi na njihovo kakovost. Sicer pa se mnenje naših anketirancev o celjskih taksistih nagiba k dobremu, saj pravijo, da so prijazni, uslužni in da se v Celju dobro znajdejo.

A tudi taksisti imajo s strankami pozitivne in negativne izkušnje. Nova stranka – nova zgodba. Prevažajo turiste, potnike, ki na zadnjem sedežu samo potujejo, in tudi tiste, ki jim v takem ali drugačnem stanju razlagajo svoje najbolj prikrita in intimna zgodbe. Najzanimivejše zgodbe, o katerih pripovedujejo taksisti, se gotovo dogajajo med vožnjo. Najsočnejše so seveda tiste, ki se dogajajo ponoči ob koncu tedna. Na žalost pa so prav omenjene nočne vožnje, ki so bile za naju najzanimivejše, za taksiste najbolj neprijetne. Pobegi brez plačila in temu podobna dogajanja niso tuja nobenemu med vprašanimi taksisti. Da bi te preprečili, so nekateri na zadnja vrata montirali tako imenovane otroške varnostne ključavnice. Zaradi tistih, ki jih niti ne ustavijo in se ob tem še vandalsko obnašajo, pa imajo taksisti za svojo lastno varnost v avtomobilih solzivec, nekateri pa celo tihi alarm, ki jim omogoča takojšnjo pomoč kolegov. Nekatere taksi službe nudijo tudi odvoz avtomobila v lasti vinjenega človeka,

a žal taksiste pozneje lastniki pogosto brez razloga obsodijo, da so jim iz avtomobila kaj ukradli ali pa uničili. Prav zaradi takih in drugačnih nočnih težav pa med taksisti velja nenapisano pravilo, naj bi ženske zaradi lastne varnosti ne vozile v »nočnih smenah«. Po pripovedi enega od taksistov je že prišlo do napada na taksistko, ki se je k sreči dobro končal, saj je bila po njegovih besedah *»močnejše postave in je mladeniča pošteno skloftala«*. Stranke pa ne zahtevajo le vožnje: *»Prinesi mi cigarete pa liter vina!«* ali pa: *»Dam ti zdravstveno kartico in mi pojdi, prosim, po zdravila,«* so vsakdanji opravki celjskih taksistov.

V življenju se vse vrti okoli ljubezni in tudi taksi ni izjema. Dogaja se, da se gospa zaljubi v telefonista v klicni pisarni, ga »non-stop« kliče, mu nosi malico, čokolado in celo rože. Lastnik celjske taksi službe nam je zaupal: *»Ena gospa je bila zatreskana v enega šoferja do nezvesti in do te mere, da se voznik ni upal več hoditi ponjo. Ljubezen močno popestri dogajanje v taksiju.«* Poklic taksista torej ne pomeni le opravljanja določenega poklica, temveč tudi soočenje z vsakdanjim načinom življenja prebivalcev Celja in okolice. V taksiju je vedno bilo in vedno bo pestro, taksiji so naša sodobna razvada in prav zato bodo v naših prenosnih telefonih vedno shranjene tudi številke taksi službe ali izbranega taksista.